

บทบรรณาธิการ

คำถาม ข้อสอบกฎหมายแฟ่งข้อแรกในการสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๑ เมื่อปี ๒๕๔๑ นั้น คำถามมีว่าอย่างไร

คำตอบ คำถามข้อสอบกฎหมายแฟ่งข้อแรกของสำนักอบรมฯ สอบเมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๔๒ คำถามมีดังนี้

๑. **คำถาม** มีข้อความจริงอย่างไรบ้าง ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นเกี่ยวกับโมฆียกรรมแล้ว ถือเท่ากับการให้สัตยาบัน

อุทาหรณ์มีว่า ผู้เยาว์ได้ทำหนังสือสัญญาจะซื้อที่ดินไว้แปลงหนึ่ง โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม ครั้นตนบรรลุนิติภาวะแล้ว จึงได้เอาโฉนดที่ดินของตนอีกแปลงหนึ่งมาให้ผู้ขายยึดถือไว้ ดังนี้ จะถือเท่ากับการให้สัตยาบันหรือไม่?

แนวคำตอบ ข้อความจริงซึ่งเมื่อเกิดขึ้นเกี่ยวกับโมฆียกรรมถือเท่ากับการให้สัตยาบัน ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๒ (ปัจจุบันคือมาตรา ๑๔๐) บัญญัติไว้ว่า ถ้าในภายหลังเวลาอันจะพึงให้สัตยาบันได้ ตามความใน ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๑ (ปัจจุบันคือมาตรา ๑๓๙) มีข้อความจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้เกิดขึ้นเกี่ยวกับโมฆียกรรม ถ้ามิได้แสดงแย้งสงวนสิทธิไว้ แจ้งชัดประการใด ท่านให้ถือว่าเป็นการให้สัตยาบัน ทั้งนี้คือเช่นว่า

- (๑) ได้มีการชำระหนี้อันหากเกิดขึ้นด้วยโมฆียกรรมนั้นแล้วสิ้นเชิง หรือแต่บางส่วน
- (๒) ได้มีการเรียกทวงให้ชำระหนี้ตามโมฆียกรรมนั้นแล้ว
- (๓) ได้มีการแปลงหนี้ใหม่
- (๔) ได้มีการวางประกันเพื่อหนี้นั้น
- (๕) ได้มีการโอนซึ่งสิทธิหรือความรับผิดชอบอันเกิดแต่โมฆียกรรมนั้นสิ้นเชิง หรือแต่บางส่วน

ตามอุทาหรณ์ ถึงแม้ว่าการที่ผู้เยาว์ได้เอาโฉนดที่ดินของตนอีกแปลงหนึ่งมาให้ผู้ขายยึดถือไว้ จะไม่ใช้การวางประกันตามความหมายในอนุมาตรา ๔ ก็ตาม โดยที่ ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๒ (ปัจจุบันคือมาตรา ๑๔๐) บัญญัติกรณีตัวอย่างไว้บางประการ ด้วยการใช้คำว่า “เช่นว่า” ข้อความจริงอย่างอื่นอันมีความมุ่งหมายเช่นเดียวกัน ดังเช่นการเอาโฉนดที่ดินมาให้ผู้ขายยึดถือไว้ นั้นย่อมถือได้ว่าเป็นการให้สัตยาบันตามกฎหมายมาตรานี้

คำถาม ผู้เช่าผัดนัดชำระหนี้ค่างวด ผู้ให้เช่าไม่ได้เรียกร้องให้ผู้เช่าชำระ จะถือว่าผู้ให้เช่าผ่อนเวลาให้แก่ผู้เช่าซึ่งทำให้ผู้เช่าประกันหลุดพ้นจากความรับผิดหรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๗๓๔/๒๕๕๓ การผ่อนเวลาชำระหนี้แก่ลูกหนี้ซึ่งทำให้ผู้ค้าประกันหลุดพ้นจากความรับผิดนั้นจะต้องมีการตกลงผ่อนเวลากันแน่นอน และมีผลว่าในระหว่างผ่อนเวลานั้นเจ้าหนี้จะใช้สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องร้องมิได้ หากเพียงแต่หนี้ถึงกำหนดชำระ เจ้าหนี้ไม่ได้

เรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระยังไม่ถือว่าเป็นการผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้เพราะเจ้าหนี้อาจใช้สิทธิเรียกร้องเมื่อใดก็ได้ ข้อเท็จจริงได้ความว่าจำเลยที่ ๑ ผิดนัดชำระหนี้ตั้งแต่งวดที่ ๑๙ เป็นต้นไปเท่านั้น โดยไม่มีการตกลงระหว่างโจทก์และจำเลยที่ ๑ ยอมผ่อนเวลาชำระหนี้กันแต่ประการใด ดังนี้ จำเลยที่ ๒ จึงไม่หลุดพ้นจากหนี้ตามมาตรา ๗๐๐

คำถาม ทำนิติกรรมยกที่ดินให้แก่ผู้อื่นโดยมีข้อตกลงเพิ่มเติมในสัญญาไว้ว่าผู้รับจะต้องไปดำเนินการแบ่งแยกที่ดินแล้วโอนให้แก่พี่น้องทุกคนในภายหลัง หากผู้รับไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง ผู้ให้จะฟ้องเพิกถอนสัญญาให้โดยให้ผู้รับโอนที่ดินดังกล่าวกลับมาเป็นของผู้ให้โดยอ้างว่านิติกรรมให้เป็นนิติกรรมอำพรางหรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษากฎีกาวินิจฉัยดังนี้

คำพิพากษากฎีกาที่ ๑๑๒๒๘/๒๕๕๓ นิติกรรมอำพรางตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๕ วรรคสอง เป็นเรื่องคู่กรณีแสดงเจตนาทำนิติกรรมขึ้นสองนิติกรรม นิติกรรมหนึ่งแสดงให้เห็นปรากฏออกมาโดยไม่ประสงค์จะให้ผลบังคับตามกฎหมาย ส่วนอีกนิติกรรมหนึ่งอำพรางปกปิดไว้โดยคู่กรณีประสงค์จะให้นิติกรรมที่อำพรางปกปิดไว้นั้นใช้บังคับระหว่างกันเองได้ ในเรื่องของนิติกรรมอำพรางจึงต้องมีสองนิติกรรม แต่ข้อเท็จจริงคดีนี้โจทก์ตกลงทำนิติกรรมยกที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยเพียงนิติกรรมเดียว การให้ดังกล่าวมิได้เป็นการแสดงเจตนาลงโดยสมรู้กับจำเลยเพื่อปกปิดนิติกรรมอีกนิติกรรมหนึ่งแต่อย่างใด เพียงแต่โจทก์อ้างว่ามีข้อตกลงเพิ่มเติมในสัญญาไว้ว่าจำเลยต้องไปดำเนินการแบ่งแยกที่ดินพิพาทแล้วโอนให้แก่พี่น้องทุกคนในภายหลังเท่านั้น สัญญาให้ที่ดินพิพาททั้งสองแปลงตามฟ้อง จึงมิใช่นิติกรรมอำพรางที่โจทก์จะฟ้องขอให้เพิกถอนได้ และหากข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่โจทก์กล่าวอ้างในฟ้องจริง กรณีก็เป็นเรื่องโจทก์จำเลยทำสัญญาตกลงว่าจะชำระหนี้แก่บุคคลภายนอกตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๗๔ วรรคหนึ่ง กรณีนี้โจทก์ชอบที่จะใช้สิทธิเรียกร้องให้จำเลยโอนที่ดินพิพาทให้แก่บุตรทุกคนซึ่งเป็นบุคคลภายนอกผู้ได้รับประโยชน์ตามสัญญา มิใช่มาฟ้องเพิกถอนสัญญาให้แล้ว บังคับให้จำเลยโอนที่ดินพิพาทกลับมาเป็นของโจทก์ เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้โจทก์กระทำเช่นนั้นได้ ดังนี้ แม้จะฟังได้ตามที่โจทก์นำสืบว่ามีข้อตกลงให้จำเลยแบ่งโอนที่ดินพิพาทให้แก่พี่น้องทุกคนจริง กรณีก็ไม่อาจบังคับให้จำเลยโอนที่ดินพิพาทให้แก่พี่น้องทุกคนได้ เพราะจะเป็นการพิพากษาเกินไปกว่าที่ปรากฏในคำฟ้อง ต้องห้ามตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๕๒ กรณีก็ไม่จำต้องวินิจฉัยฎีกาโจทก์ในข้อที่ว่ามีข้อตกลงให้จำเลยแบ่งโอนที่ดินพิพาทให้แก่พี่น้องทุกคนหรือไม่ เพราะไม่มีผลทำให้คดีเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น

คำถาม ผู้ขายเสนอจะขายที่ดินให้แก่ผู้ซื้อ มีการวางเงินมัดจำไว้โดยผู้ขายออกไปรับเงินให้ไว้เป็นหลักฐาน มีข้อตกลงว่าจะต้องทำสัญญาจะซื้อขายซึ่งจะได้จัดทำขึ้นภายหลังภายใน ๓๐ วัน ต่อมาผู้ซื้อกับผู้ขายไม่อาจตกลงเงื่อนไขระหว่างกันได้ ผู้ขายจะมีสิทธิรับมัดจำหรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษากฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษากฎีกาที่ ๒๒๒๔/๒๕๕๓ ใบรับเงินมีข้อความว่า "จำเลยตกลงจะขายที่ดินให้โจทก์ โดยมีเงื่อนไขการชำระเงินเป็นเวลา ๒ ปี และในวันนี้โจทก์ได้ชำระเงินมัดจำจำนวน ๕๐๐,๐๐๐

บาทด้วยเช็ค ส่วนที่เหลือจะชำระตามเงื่อนไขสัญญาจะซื้อจะขายที่ทั้งสองฝ่ายจัดทำขึ้นภายใน ๓๐ วัน" เห็นได้ว่า ใบรับเงินเป็นเพียงหลักฐานการรับเงินมัดจำที่โจทก์ชำระแก่จำเลยเท่านั้น หลังจากนั้นโจทก์กับจำเลยจะต้องทำสัญญาจะซื้อจะขายซึ่งจะได้จัดทำขึ้นภายหลังภายใน ๓๐ วัน ตามเงื่อนไขที่ตกลงกัน แสดงให้เห็นว่า โจทก์จำเลยมีเจตนาจะทำสัญญาจะซื้อจะขายเป็นหนังสือกันอีก กรณีจึงต้องด้วยบทบัญญัติ ป.พ.พ. มาตรา ๓๖๖ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า "ถ้าได้ตกลงกันว่าสัญญาอันมุ่งจะทำนั้นจะต้องทำเป็นหนังสือไว้ เมื่อกรณีเป็นที่สงสัยท่านนับว่ายังมีสัญญาต่อกันจนกว่าจะได้ทำขึ้นเป็นหนังสือ" ดังนั้น เมื่อโจทก์และจำเลยยังมิได้ทำสัญญาจะซื้อจะขายกันเป็นหนังสือ สัญญาจะซื้อจะขายระหว่างโจทก์กับจำเลยจึงไม่เกิดขึ้น เงินมัดจำที่จำเลยรับไว้จึงเป็นการรับไว้โดยปราศจากมูลอันจะอ้างกฎหมายได้ จำเลยไม่มีสิทธิรับมัดจำจึงต้องคืนให้โจทก์ฐานลามิควรรู้ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๐๖

คำถาม ศาลมีคำสั่งแต่งตั้งผู้จัดการมรดกหลายคน หากผู้จัดการมรดกคนใดคนหนึ่งถึงแก่ความตาย ผู้จัดการมรดกที่เหลือจะสามารถจัดการมรดกต่อไปได้หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๔๘๗/๒๕๕๓ แม้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๗๑๕ วรรคสองบัญญัติว่า "เว้นแต่จะมีข้อกำหนดไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น ถ้ามีผู้จัดการมรดกหลายคน แต่ผู้จัดการมรดกเหล่านั้นบางคนไม่สามารถหรือไม่เต็มใจที่จะจัดการ และยังมีผู้จัดการมรดกเหลืออยู่แต่คนเดียว ผู้นั้นมีสิทธิที่จะจัดการได้โดยลำพัง แต่ถ้ามีผู้จัดการมรดกเหลืออยู่หลายคนให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้จัดการมรดกเหล่านั้นแต่ละคนจะจัดการโดยลำพังไม่ได้" ก็มีความหมายถึงผู้จัดการมรดกที่ตั้งขึ้นโดยพินัยกรรมเท่านั้น ไม่รวมถึงผู้จัดการมรดกที่ศาลตั้งขึ้นโดยไม่มีพินัยกรรม การที่ศาลมีคำสั่งตั้งบุคคลหลายคนเป็นผู้จัดการมรดกร่วมกัน การกระทำตามหน้าที่ของผู้จัดการมรดกต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๗๒๖ ที่ให้กระทำการโดยถือเอาเสียงข้างมาก หากปรากฏว่าผู้จัดการมรดกร่วมคนใดคนหนึ่งถึงแก่ความตาย **ผู้จัดการมรดกที่เหลือย่อมต้องร้องขอต่อศาลให้เปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมเมื่อการฟ้องคดีเพื่อจัดการทรัพย์สินมรดกเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้ตายตามมาตรา ๑๗๓๖ วรรคสอง และมีบทบัญญัติของกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของผู้จัดการมรดกตามคำสั่งศาลกรณีที่มีผู้จัดการมรดกหลายคนต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๗๒๖ ที่กฎหมายได้กำหนดไว้โดยเฉพาะแล้ว จึงไม่อาจนำวิธีการตามมาตรา ๑๗๑๕ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้เฉพาะผู้จัดการมรดกตามพินัยกรรมมาใช้บังคับได้** ดังนั้น เมื่อ ป. ผู้จัดการมรดกคนหนึ่งถึงแก่ความตาย โจทก์ทั้งสองซึ่งเป็นผู้จัดการมรดกร่วมจะจัดการมรดกต่อไปเพียงสองคนโดยยังมิได้ขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการมรดกต่อไป ย่อมเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งศาลและไม่มีอำนาจจะจัดการได้ โจทก์ทั้งสองจึงไม่มีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๖๑/๒๕๑๔ ข้อความในวรรคสอง (ของมาตรา ๑๗๑๕) นั้น สืบเนื่องมาจากข้อความในวรรคหนึ่ง คำว่า "ถ้ามีผู้จัดการหลายคน" ในวรรคสองนั้น หมายถึง

ผู้จัดการซึ่งตั้งขึ้นโดยพินัยกรรมเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับผู้จัดการมรดกที่ศาลตั้งขึ้นโดยไม่มีพินัยกรรม ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการที่เจ้ามรดกทำพินัยกรรมระบุให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้จัดการมรดกของตนนั้นก็เนื่องจากเจ้ามรดกไว้วางใจบุคคลนั้น แม้จะตั้งผู้จัดการมรดกไว้หลายคนก็ดี เมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งถึงแก่ความตายไปแล้ว ทายาทจะร้องขอต่อศาลให้ตั้งบุคคลอื่นแทนผู้ที่ตายไปนั้น ย่อมทำไม่ได้ เพราะขัดกับคำสั่งของผู้ทำพินัยกรรม ฉะนั้น เมื่อมีกรณีเช่นนี้เกิดขึ้น กฎหมายจึงบัญญัติให้อำนาจผู้จัดการมรดกที่เหลืออยู่คนเดียวดำเนินการในการจัดการมรดกได้โดยลำพัง ไม่เหมือนกับผู้จัดการมรดกที่ศาลตั้งโดยไม่มีพินัยกรรม เพราะทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอให้ศาลตั้งผู้ใด จะเป็นคนเดียวหรือหลายคนให้เป็นผู้จัดการมรดกในกรณีที่ศาลตั้งให้บุคคลหลายคนเป็นผู้จัดการมรดก ก็โดยเห็นว่าไม่เป็นการสมควรที่จะให้บุคคลเดียวเป็นผู้จัดการมรดกตามลำพัง ดังนั้น เมื่อผู้จัดการมรดกร่วมกับโจทก์ถึงแก่ความตาย ทายาทของเจ้ามรดกอาจยื่นคำร้องขอให้ผู้อื่นเข้าเป็นผู้จัดการมรดกร่วมกับโจทก์ต่อไปก็ได้ โจทก์จะจัดการต่อไปตามลำพังคนเดียว โดยมิได้ขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการมรดกตามลำพัง ย่อมเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งศาลไม่มีอำนาจจะจัดการได้ เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้เหมือนการตั้งผู้จัดการมรดกโดยพินัยกรรม”

คำถาม สามีนภรรยาฆ่าตัวตายแล้วโดยตกลงยกบ้านให้แก่บุตร ให้บุตรอยู่ในอำนาจปกครองของภริยาทั้งยังได้มีการย้ายชื่อสามีออกจากบ้านเกิดเหตุไปแล้ว หากสามีเข้าไปในบ้านยามวิกาล จะมีความผิดฐานบุกรุกหรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๒๐๗/๒๕๕๓ โจทก์ร่วมกับจำเลยตกลงยกบ้านที่เกิดเหตุให้แก่บุตร และให้บุตรอยู่ในอำนาจปกครองของโจทก์ร่วม อีกทั้งยังได้มีการย้ายชื่อจำเลยออกจากบ้านเกิดเหตุไปแล้วภายหลังจากจดทะเบียนหย่า ๘ วัน ย่อมแสดงว่าบ้านที่เกิดเหตุเป็นบ้านที่โจทก์ร่วมกับบุตรพักอาศัยอยู่ด้วยกันภายหลังจากที่โจทก์ร่วมกับจำเลยหย่าขาดจากกันแล้ว จำเลยไม่มีสิทธิใดๆ ที่จะมาพักอาศัยอยู่ในบ้านเกิดเหตุอีก **มิฉะนั้นการหย่าและข้อตกลงเรื่องจดทะเบียนหย่าระหว่างโจทก์ร่วมกับจำเลยจะไม่มีผลแต่ประการใด** เมื่อจำเลยไม่มีสิทธิพักอาศัยอยู่ในบ้านเกิดเหตุ การกระทำของจำเลยที่เข้าไปในบ้านเกิดเหตุช่วงเวลาตีประมาณเที่ยงคืนถึงหนึ่งนาฬิกาเช่นนี้ ถือได้ว่าเป็นการเข้าไปในเคหสถานซึ่งอยู่ในความครอบครองของผู้อื่นโดยไม่มีเหตุอันสมควร (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๔, ๓๖๕ (๓))

นายประเสริฐ เสียงสุทธีวงศ์
บรรณาธิการ